

Reflectie op het rapport 'De gebroken belofte van de rechtsstaat'

Juli 2024

In juni overhandigde de Staatscommissie rechtsstaat haar rapport 'De gebroken belofte van de rechtsstaat' aan burgers en vertegenwoordigers van regering, rechtspraak en parlement.¹ Het rapport onderzoekt de huidige toestand van de rechtsstaat in Nederland en doet aanbevelingen om de bestaande tekortkomingen aan te pakken.

De commissie schetst een zorgwekkend beeld van een rechtsstaat onder druk. Er is sprake van een gebrek aan vertrouwen van burgers in de overheid, bureaucratische inefficiëntie en een complexe, vaak ontoegankelijke rechtsorde. Verbetering is nodig op de gebieden van rechtsbescherming, toegankelijkheid, effectiviteit en rechtvaardigheid. Deze thema's kwamen eerder dit jaar ook aan bod in het rapport van de Adviescommissie Rechtsbescherming en Rechtsstatelijkheid, in het kader van het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming.²

De commissie stelt dat de verwaarlozing van de rechtsstaat het gevolg is van politieke besluitvorming of het uitblijven daarvan, en doet tien verbetervoorstellen om de belofte van de rechtsstaat in te lossen. Herstel van de rechtsstaat zal vanzelfsprekend ook positieve doorwerking vinden binnen het sociaal domein. De voorstellen die met name voor de lokale wijkteams relevant zijn:

- Geef uitvoeringsorganisaties de mogelijkheid een rode kaart te trekken;
- Verbeter het contact met de burger;
- Geef langdurige politieke prioriteit aan vereenvoudiging van regelingen voor bestaanszekerheid;
- Regel in algemene wetgeving een grondslag voor gegevensdeling tussen overheidsorganisaties, voor proactief overheidshandelen in het belang van de burger;
- Investeer fors in de verbetering van de rechtsbescherming.

De Associatie Wijkteams heeft in de afgelopen jaren aandacht gevraagd voor de menselijke maat in wet- en regelgeving, hulp en ondersteuning in de leefwereld en bestuurlijke continuïteit.³ We hebben opgeroepen tot een radicale inzet op het vergroten van bestaanszekerheid.⁴ En we hebben het belang van rechtsbescherming voor de inwoner onderstreept - onder andere wanneer het aankomt op regelingen over gegevensdeling.⁵ Bovenal pleit de Associatie voor eenvoud, zowel voor de burger als voor uitvoeringsorganisaties.

---

¹ [De gebroken belofte van de rechtsstaat - tien verbetervoorstellen met oog voor de burger.](#)

² [Kinderen en ouders met recht goed beschermd. Advies van de Adviescommissie rechtsbescherming en rechtsstatelijkheid in het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming.](#)

³ [Houd koers op de transformatie in het sociaal domein.](#)

⁴ [Een inclusieve samenleving vraagt vasthoudend transformeren.](#)

⁵ [Juridische notitie – Kwaliteitskader veiligheid voor lokale teams.](#)

We herkennen ons dus in het rapport. Zoals de commissie ook aandraagt, moet het mogelijk zijn voor organisaties aan te kaarten wanneer beleid of regelgeving onuitvoerbaar en/of onrechtsstatelijk is, en burgers in een kwetsbare positie daardoor in de knel komen. In 'de brede opdracht van een lokaal team' benadrukten we al het belang van strategisch partnerschap en het stellen van vragen over wat maatschappelijk verantwoord of haalbaar is.⁶ Juist omdat de lokale wijkteams in de unieke positie zitten dat zij, potentieel, alle inwoners als doelgroep hebben en dus alle ter zake dienende wet- en regelgeving tegenkomen.

Om de verbetervoorstellen te realiseren stelt de commissie voor om de komende jaren een dialoog tussen de staatsmachten te organiseren, gebaseerd op een rechtsstaatagenda.

De valkuil in dit proces is dat de focus wordt verlegd naar het (eindeloos) doorpraten over hóe te werk te gaan, in plaats van het daadwerkelijk beginnen met zetten van de nodige stappen; dat wil zeggen het omzetten van de aanbevelingen in effectieve maatregelen.

De Associatie vraagt daarom om in de dialoog bedacht te zijn op de urgentie, stelligheid in het bepalen van de vervolgstappen én - in het bijzonder - vasthoudendheid in het proces.

En, omdat verandering van ons allemaal is, raden we eenieder aan om het rapport van de commissie zelf tot zich te nemen en te reflecteren op de eigen praktijk.

Dit zal niet alleen de algemene rechtsorde, maar ook de dagelijkse praktijk van lokale wijkteams ten goede komen.

---

⁶ [De brede opdracht van een lokaal team, versie 3.0.](#)